

УДК 658.7

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2021-2.13>

Сорокун Ю.С.

аспірант кафедри менеджменту,
публічного управління та адміністрування,
Державний університет інфраструктури та технологій

ПОТЕНЦІАЛ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТРАСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

У статті розглянуто поточний стан транспортної галузі України та дано аналіз наявного стратегічного напрямку розвитку транспортної галузі на основі документу «Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року». Визначено основні заходи та напрями стратегічного розвитку транспортної галузі України. Проаналізовано світове визнання транспортної галузі України на основі індексу ефективності логістики (LPI – logistics performance index) Світового банку. Дано аналіз показника LPI та його елементів, які впливають на розрахункове значення індексу ефективності логістики. Згруповано результативні значення індексу ефективності логістики та його елементів згідно з проведеними дослідженнями у 2007, 2010, 2012, 2014, 2016 та 2018 рр. стосовно України. Досліджено індекс ефективності логістики як інструменту вимірювання рейтингової позиції розвитку транспортної галузі серед світових країн. Визначено основні напрями та перспективи розвитку транспортної галузі України задля досягнення цілей згідно зі стратегічним документом розвитку транспортної галузі України «Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року».

Ключові слова: транспортна галузь, транспортна стратегія, індекс ефективності логістики, якість, ефективність.

POTENTIAL AND PROSPECTS OF THE DEVELOPMENT OF THE TRANSPORT INDUSTRY OF UKRAINE

Sorokun Yuliia

State University of Infrastructure and Technology

In the article considered the current state of the transport industry of Ukraine. The existing strategic direction of development of the transport industry is analyzed on the basis of the document "National Transport Strategy of Ukraine for the period up to 2030". Determined main measures and directions of strategic development of the transport sector of Ukraine. Analyzed world recognition of the transport industry of Ukraine on the basis of the logistics efficiency index (LPI – logistics performance index) of the World Bank. Carried out analysis of the LPI indicator and its elements influencing the calculated value of the logistics efficiency index. The effective values of the logistics efficiency index and its elements are grouped according to the research conducted in 2007, 2010, 2012, 2014, 2016, and 2018 in relation to Ukraine. Researched index of logistics efficiency as a tool for measuring the rating position of the transport industry development among the world countries. Identified main directions and prospects of development of the transport sector of Ukraine in order to achieve the goals in accordance with the strategic document for the development of the transport sector of Ukraine "National Transport Strategy of Ukraine for the period up to 2030". A methodological approach to the statistical calculation of the Logistics Performance Index and its application as an adequate tool for measuring the level of logistics development in different countries is proposed by the World Bank. Increasing the efficiency and competitiveness of the transport sector is an important element for improving the legal mechanism of public-private partnership, strengthening cooperation between the state and the private sector, public authorities, and local governments, carrying out necessary reforms, including decentralization, especially through coordinated initiatives of state policy. Implementation of the National Transport Strategy of Ukraine for the period up to 2030 will provide a solid foundation for sustainable development of the transport sector and the creation of a free and competitive market for transport services.

Keywords: transport industry, transport strategy, logistics performance index, quality, efficiency.

Постановка проблеми. Наявність вигідного географічного положення та розгалуженої транспортної системи України створює передумови для розвитку ефективної транспортної галузі. Для оцінки потенціалу та перспектив розвитку транспортної галузі України необхідна якісна методика та ефективний інструмент, який дає змогу оцінити поточний стан розвитку логістичної системи. Оцінити чинники, що впливають на індекс ефективності логістики, які, своєю чергою, впливають на позицію України у світовій системі логістики, необхідно для досягнення стратегічних цілей розвитку транспортної галузі у цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз існуючих у світовій практиці підходів і рейтингів оцінки

ефективності логістики на рівні країн представлений в окремих публікаціях таких авторів, як Н. Гринчак [3], Т.О. Колодізева [4] Ж.-Ф. Арвіс [5], Л. Ояла [5] та ін. Оцінку економічної стійкості транспортної галузі України досліджено у праці С. Семенової [6]. Кожним науковцем акцентується увага на ті чи інші чинники впливу на поточний стан транспортної галузі України, але наведені дані не систематизовано та потребують подальшого вивчення.

Постановка завдання. Мета статті – оцінити потенціал та перспективи розвитку транспортної галузі України за рахунок аналізу існуючого рейтингу оцінки ефективності логістики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Транспортна галузь є вагомим чинником розвитку як еконо-

міки окремих регіонів та країни у цілому, так і міждержавних утворень. Від її ефективної та стійкої роботи залежить розвиток усіх галузей економіки, оскільки вона є засобом комунікації між товаровиробниками та споживачами на внутрішньому і зовнішньому ринках [6, с. 501]. Тож її економічна стійкість є об'єктом національної та наднаціональної безпеки і повинна постійно знаходитися під суворим контролем із боку державних органів влади, одним із важливих етапів якого є оцінка і моніторинг її поточного стану [1].

Згідно з документом «Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року» (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 № 430-р), транспортна галузь є однією з базових галузей економіки, має розгалужену залізничну мережу, розвинуту мережу автомобільних шляхів, морські порти та річкові термінали, аеропорти та широко мережу авіаційних сполучень, вантажних митних терміналів, що створює необхідні передумови для задоволення потреб користувачів транспорту у наданні транспортних послуг та розвитку бізнесу [2].

Сьогодні транспортна галузь у цілому задовольняє лише основні потреби населення та економіки в перевезеннях за обсягом, але не за якістю. Сучасний стан транспортної галузі не повною мірою відповідає вимогам ефективної реалізації євроінтеграційного курсу України та інтеграції національної транспортної мережі в Транс'європейську транспортну мережу [1].

Збільшення ефективності та конкурентоспроможності транспортної галузі є важливим елементом удосконалення правового механізму державно-приватного партнерства, посилення взаємодії між державою та приватним сектором, органами державної влади та органами місцевого самоврядування, проведення необхідних реформ, у тому числі запровадження децентралізації, особливо шляхом скоординованих ініціатив державної політики. Виконання Національної транспортної стратегії України на період до 2030 р. забезпечить міцну основу сталого розвитку транспортної галузі та створення вільного та конкурентного ринку транспортних послуг [1].

Для вимірювання ефективності логістики країн Світовий банк та Інститут економіки Турку у Фінляндії у 2007 р. запропонували національний індекс ефективності логістики (LPI – logistics performance index), який став першим комплексним показником оцінки рівня розвитку логістики в різних країнах. Значення LPI коливаються від 1 до 5, причому 1 указує на більш низькі показники логістики, а 5 – на більш високі. Розрахунок LPI здійснювався у 2007, 2010, 2012, 2014, 2016 та 2018 рр. [3, с. 140; 5, с. 1–2].

Для розрахунку LPI береться значення шести факторів (компонентів), які впливають на розрахункове значення LPI. Шість складників розрахункового значення LPI – це митниця, інфраструктура, міжнародні поставки, якість і компетентність логістики, відстеження та своєчасність. Нижче наведено значення індексу ефективності логістики України у роки проведення дослідження та рейтингову позицію України серед країн-учасниць (табл. 1)

У 2018 р. Україна посіла 66-е місце в рейтингу визначення індексу ефективності логістики, що на 11 пунктів вище, ніж значення у 2016 р.

Індекс ефективності логістики Світового банку (LPI) аналізує країни за допомогою шести показників:

- 1) ефективність митного та прикордонного оформлення вантажу;
- 2) якість торгової та транспортної інфраструктури;
- 3) простота організації міжнародної конкурентоспроможної ціни відвантаження;
- 4) компетентність та якість логістичних послуг;
- 5) можливість відстеження та відслідковування вантажів;
- 6) своєчасність, з якою вантажі надходять до одержувачів протягом запланованого або очікуваного терміну доставки [5, с. 8–9].

Дані стосовно складників (компонентів), які впливають на розрахункове значення LPI для України, подано у табл. 2.

Найвищі показники Україна має за рахунок своєчасності доставки вантажу, у 2018 р. даний показник становив найвище значення – 3,45. Також у 2018 р. найменше значення має показник торгової та транспортної інфраструктури, що є пріоритетним питанням у сфері логістики [5, с. 19–20].

Індекс ефективності логістики – це інструмент тестування для виявлення потенційних проблем та можливості для здійснення торгової логістики. Виправдано, що з метою поліпшення ситуації на ринку логістичних послуг, а саме в сегменті міжнародних перевезень, в Україні необхідно впровадити комплекс заходів як у галузі вдосконалення логістичної інфраструктури, так і в пошуку нових підходів до управління й у сфері автоматизації логістичних процесів [4, с. 115]. Тільки спільними зусиллями держави, учасників логістичної діяльності та вчених можна досягти задовільного рейтингу індексу ефективності логістики та досягти цілей, визначених у Національній транспортній стратегії України на період до 2030 р.

Висновки з проведеного дослідження. Одним із завдань реалізації Національної транспортної стратегії України на період до 2030 р. є використання най-

Таблиця 1

Результативні значення індексу ефективності логістики України

Роки	Значення LPI	Рейтингова позиція України серед досліджуваних країн	Кількість досліджуваних країн у рейтингу LPI
2007	2,55	73	150
2010	2,57	102	155
2012	2,85	66	155
2014	2,98	61	160
2016	2,74	80	160
2018	2,83	69	160

Джерело: сформовано автором на основі даних [5, с. 40–48]

Таблиця 2

Рейтинг складників індексу ефективності логістики України

Роки	Митниця		Інфра-структура		Міжнародні перевезення		Якість логістики		Відстеження вантажу		Своєчасність	
	П	Р	П	Р	П	Р	П	Р	П	Р	П	Р
2007	2,22	97	2,35	74	2,83	83	2,41	90	2,53	80	3,31	55
2010	2,02	135	2,44	79	2,79	84	2,59	77	2,49	112	3,06	114
2012	2,41	88	2,69	70	2,72	83	2,85	61	3,15	50	3,31	68
2014	2,69	69	2,65	71	2,95	67	2,84	72	3,20	45	3,51	52
2016	2,30	116	2,49	84	2,59	95	2,55	95	2,96	61	3,51	54
2018	2,46	95	2,38	105	2,77	81	2,76	70	3,08	54	3,45	54

Умовні позначення: П – значення складового елементу LPI; Р – рейтингова позиція серед досліджуваних країн.

Джерело: сформовано автором на основі даних [5, с. 40–48]

кращого світового досвіду для забезпечення розвитку галузі транспорту, підвищення якості та надійності надання транспортно-логістичних послуг з урахуванням зовнішньоекономічних і регіональних зв'язків України та на основі комплексного системного підходу до координації роботи всіх видів транспорту та національної транспортної моделі. Одним із заходів для реалізації вищезазначеного завдання є створення системи управління якістю транспортних послуг, завдяки чому очікується результат, такий як визна-

чення стандартів якості надання транспортних послуг, та розроблення критеріїв оцінки якості, а також розроблення системи моніторингу якості наданих транспортних послуг [2]. Оскільки стратегічний напрям держави – розбудова транспортної галузі, зокрема за рахунок поліпшення показників, які є складниками індексу ефективності логістики, то після оновлення рейтингу LPI та його складників є вірогідність спостерігати у майбутньому значне поліпшення рейтингової позиції України.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. № 430-р / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 11.05.2021).
2. Про затвердження плану заходів з реалізації Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07 квітня 2021 р. № 321-р. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-zahodiv-z-realizaciyi-nacionalnoyi-transportnoyi-strategiyi-ukrayini-na-period-do-2030-roku-321-070> 421 (дата звернення: 11.05.2021).
3. Гринчак Н.А. Статистичні аспекти обчислення та застосування індексу ефективності логістики. *Економіка та держава*. 2020. № 3/2020. С. 138–143.
4. Колодізева Т.О. Логістична діяльність підприємств в Україні: оцінка стану логістичного середовища у світових рейтингах. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2018. № 4. С. 112–120.
5. Arvis J., Ojala C., Wiederer J., Shepherd L., Raj B., Dairabayeva A., Kiiski K. The Logistics Performance Index and Its Indicators. *Connecting To Compete*. 2018. P. 1–69.
6. Semenova S., Kovova I., Shuliarenko S., Shpyrko O., Bukoros T. Estimation of transport industry's economic sustainability as an element of strategic management: case of Poland and Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*. 2020. № 18(2). P. 501–514. DOI: [https://doi.org/10.21511/ppm.18\(2\).2020.41](https://doi.org/10.21511/ppm.18(2).2020.41).

References:

1. Pro sxvalennya Nacionalnoyi transportnoyi strategiyi Ukrayiny na period do 2030 roku: Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 30 travnya 2018 r. # 430-r/Verhovna Rada Ukrayiny. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text> (accessed 11 May 2021)
2. Pro zatverdzhennya planu zahodiv z realizaciyi Nacionalnoyi transportnoyi strategiyi Ukrayiny na period do 2030 roku: Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 07 kvitnya 2021 r. # 321-r/Uryadovij portal. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-zahodiv-z-realizaciyi-nacionalnoyi-transportnoyi-strategiyi-ukrayini-na-period-do-2030-roku-321-070> (accessed 11 May 2021).
3. Hrynychak N.A. (2020) Statystychni aspekty obchyslennya ta zastosuvannya indeksu efektyvnosti logistyky [Statistical aspects of calculation and application of logistics efficiency index]. *Ekonomika ta derzhava* [The economy and the state], no. 3/2020, pp. 112–120.
4. Kolodizieva T.O. (2018) Logistychna diyalnist pidpryyemstv v Ukrayini: ocinka stanu logistychnogo seredovyshha u svitovykh reytingax [Logistics activities of enterprises in Ukraine: assessment of the logistics environment in world rankings]. *Ekonomichnyy visnyk Nacional'noho girnychogo universytetu* [Economic Bulletin of the National Mining University], no. 4, pp. 112–120.
5. Arvis J., Ojala C., Wiederer J., Shepherd L., Raj B., Dairabayeva A., Kiiski K. (2018) The Logistics Performance Index and Its Indicators. *Connecting To Compete*, pp. 1–69.
6. Semenova S., Kovova I., Shuliarenko S., Shpyrko O., Bukoros T. (2020) Estimation of transport industry's economic sustainability as an element of strategic management: case of Poland and Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*, vol. 18(2), pp. 501–514.

E-mail: sorokun26@ukr.net